

# Jak wdrażać zasady horyzontalne Unii Europejskiej w administracji

Przewodnik

**Wydawca:**

Ministerstwo Rozwoju Regionalnego  
Departament Programów Pomocowych i Pomocy Technicznej  
ul. Wspólna 2/4  
00-926 Warszawa  
[www.mrr.gov.pl](http://www.mrr.gov.pl)  
[www.funduszeuropejskie.gov.pl](http://www.funduszeuropejskie.gov.pl)  
[www.popt.gov.pl](http://www.popt.gov.pl)

**Projekt i skład:**

Agnieszka Kraska Ultra-Fiolet

ISBN: 978-83-7610-351-8

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

druk na papierze ekologicznym



MINISTERSTWO  
ROZWOJU  
REGIONALNEGO

**UNIA EUROPEJSKA**  
EUROPEJSKI FUNDUSZ  
ROZWOJU REGIONALNEGO



# Spis treści

<b>Zasada równość szans – odpowiedź na dyskryminację .....</b>	<b>4</b>
1. Wstęp .....	4
2. Jak rozumieć zasadę równości szans – podstawowe pojęcia .....	5
3. Realizacja zasady równości szans .....	9
4. Przykładowe rozwiązania wspierające wdrażanie zasady równości szans .....	10
5. Podsumowanie .....	11
<b>Zasada zrównoważonego rozwoju .....</b>	<b>12</b>
1. Wstęp .....	12
2. Jak rozumieć zasady zrównoważonego rozwoju – podstawowe pojęcia .....	12
3. Realizacja zasad zrównoważonego rozwoju .....	14
4. Przykładowe rozwiązania wspierające wdrażanie zasad zrównoważonego rozwoju .....	14
<b>Partnerswo i rozwój lokalny .....</b>	<b>20</b>
1. Wstęp .....	20
2. Jak rozumieć zasadę partnerstwa – podstawowe pojęcia .....	20
3. Realizacja zasady partnerstwa .....	21
4. Przykładowe rozwiązania wspierające wdrażanie zasady partnerstwa .....	26
<b>Polityka Społeczeństwa Informacyjnego .....</b>	<b>28</b>
1. Wstęp .....	28
2. Jak rozumieć Politykę Społeczeństwa Informacyjnego .....	28
3. Realizacja Polityki Społeczeństwa Informacyjnego .....	29
4. Przykładowe rozwiązania wspierające wdrażanie Polityki Społeczeństwa Informacyjnego .....	29
<b>Polityka Innowacyjności i Współpraca Międzynarodowa .....</b>	<b>32</b>
1. Wstęp .....	32
2. Innowacyjne podejścia w administracji .....	33
3. Współpraca Międzynarodowa .....	34



# Zasada równość szans – odpowieź na dyskryminację

## ► Opracowanie:

Magdalena Dymowska

## I. WSTĘP

Przestrzeganie zasady równości szans jest wpisane we wszystkie działania Unii Europejskiej i stanowi obowiązek wszystkich podmiotów zaangażowanych we wdrażanie i realizację funduszy strukturalnych – od instytucji zarządzających po projektodawców (beneficjentów).

Podejmowanie działań na rzecz równości szans ma mieć miejsce na każdym etapie wdrażania operacji współfinansowanych z funduszy strukturalnych, tj.

► zarządzania i wdrażania programu (m.in.: programowania, monitorowania przygotowania i wyboru projektów, zarządzania finansowego, monitorowania i ewaluacji, kontroli, informacji i promocji),

► realizacji projektów.

Tyle formalne wymogi nałożone przez UE. A co ze stanem faktycznym?

Patrząc z perspektywy czasu, dziś zarówno wiedza, jak i świadomość, dotyczące konieczności i zasadności stosowania polityki równości szans, są znacznie wyższe niż w chwili wejścia Polski do UE. Padają pytania nie o to „czy”, ale „jak” realizować zasadę w trakcie wdrażania programu lub projektu, a także w codziennej pracy pracownika/pracownicy instytucji zaangażowanej w realizację programów operacyjnych.

Jednak ciągle jeszcze zdarza się, że barierą w stosowaniu zasady równości szans jest niska świadomość tej perspektywy, a także brak wiedzy na temat możliwości podejmowania konkretnych działań z niej wynikających, i narzędzi

jakie ułatwiają wdrażanie zasady równości szans w codziennej pracy.

A w polityce równości szans – podobnie jak w przypadku pozostałych polityk horyzontalnych – nie chodzi o jednozdaniową deklarację woli stosowania się do zasady lub klasyfikację „swojej działki” jako

Dzisiaj zarówno wiedza, jak i świadomość, dotyczące konieczności i zasadności stosowania polityki równości szans, są znacznie wyższe niż w chwili wejścia Polski do UE.

Dyskryminacja polega na nierównym, gorszym traktowaniu osoby/ osób ze względu na jej/ich przynależność do określonej grupy.



neutralnej, co zwalnia nas z uwzględniania perspektywy równościowej i podejmowania działań ją respektujących.

Zapewnienie kobietom i mężczyznom równego udziału we wszystkich sferach życia społecznego, łącznie z uczestnictwem w procesach podejmowania decyzji oraz dostępem do rynku pracy, wysokiej jakości edukacji, opieki zdrowotnej – bez względu na ich pochodzenie etniczne, wiek, stan zdrowia, poziom sprawności, miejsce zamieszkania, status ekonomiczny, status rodzicielski, religię lub światopogląd, orientację psychoseksualną etc., stanowi fundamentalny warunek osiągnięcia trwałego rozwoju społecznego i ekonomicznego. *Równość jest czymś więcej niż jedynie słusznym celem, jest sprawdzonym instrumentem wspierania rozwoju społecznego.*

Przypomnijmy w tym kontekście kluczowe założenia Europejskiego Funduszu Społecznego:

1. celem jest rozwój społeczeństwa jako całości,
2. celem jest polepszenie jakości życia jednostek,
3. dyskryminacja pogarsza jakość życia jednostek,
4. równe szanse i walka z dyskryminacją są kluczowe dla rozwoju.

Przyjmując taki punkt widzenia warto podjąć wysiłek na rzecz faktycznej realizacji polityk horyzontalnych, w tym zasady równości szans. Zacznijmy od wyjaśnienia podstawowych pojęć, aby ukonkretnić czym jest równość szans.

## II. JAK ROZUMIEĆ ZASADĘ RÓWNOŚCI SZANS – PODSTAWOWE POJĘCIA

### 1. Dyskryminacja

**Dyskryminacja** (łac. *discriminatio* – rozróżnienie) polega na nierównym, gorszym traktowaniu osoby/osób ze względu na jej/ich przynależność do określonej grupy.

O przynależności do grup mogą decydować różne czynniki np.: szczególne umiejętności, związki rodzinne, wykonywany zawód. Jednak w kontekście dyskryminacji będą dla nas ważne szerokie kategorie, na podstawie których ludzie postrzegają samych siebie lub są postrzegani przez innych:

- ▶ płeć,
- ▶ pochodzenie etniczne,
- ▶ „rasa”,
- ▶ religia,
- ▶ wyznanie lub bezwyznaniowość,
- ▶ stopień sprawności,
- ▶ wiek,
- ▶ orientacja psychoseksualna,
- ▶ narodowość,
- ▶ status ekonomiczny,
- ▶ miejsce zamieszkania,
- ▶ stan cywilny,
- ▶ (...)

1. Polityka równości pti. Polska 2007, Fundacja Fundusz Współpracy, Warszawa 2007, str. 9



Z dyskryminacją wielokrotną mamy do czynienia, gdy osoba doświadcza nierównego traktowania z powodu więcej niż jednej przestanki

Nie jest to katalog zamknięty - o naszej tożsamości indywidualnej i grupowej decydują także inne cechy np. wygląd, pochodzenie społeczne, miejsce zamieszkania.

Wymienione kategorie nazywa się **przestankami dyskryminacji** (a na gruncie kodeksu pracy **cechami prawnie chronionymi**), ponieważ to z ich powodu najczęściej możemy doświadczyć dyskryminacji, czyli nierównego, gorszego traktowania - np. w zatrudnieniu, edukacji, oraz w dostępie do instytucji, praw publicznych i innych społecznie cenionych dóbr i usług, które powinny być, zgodnie z prawem, dostępne dla wszystkich.

Przykładowo, Program Operacyjny Kapitał Ludzki skupia się na wyrównywaniu szans i zapobieganiu wykluczeniu osób przynależących do następujących grup: osób długotrwale bezrobotnych, dzieci i młodzieży, osób niepełnosprawnych, więźniów i opuszczających zakłady karne, uchodźców i migrantów, Romów, matek powracających na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka, osób 45+, mieszkańców terenów wiejskich.

## 2. Dyskryminacja wielokrotna

Z dyskryminacją wielokrotną mamy do czynienia, gdy osoba doświadcza nierównego traktowania **z powodu więcej niż jednej przestanki** np.:

z powodu swojej płci, orientacji psychoseksualnej, miejsca zamieszkania (kobieta, lesbijka, mieszkająca na wsi); z powodu swojego wieku, pochodzenia etnicznego, niepełnosprawności (mężczyzna 55+, pochodzenia romskiego, niedowidzący).

To szczególnie ważne pojęcie w kontekście zasady równości szans. Żeby właściwie adresować działania mające na celu wyrównywanie szans,

trzeba zauważyć, zdawałoby się oczywisty fakt: ludzka tożsamość jest różnorodna i wielowymiarowa, a w związku z tym ludzie należą do wielu grup mniejszościowych jednocześnie<sup>2</sup>. Te przynależności spletają się z sobą nierozdzielnie, w wyniku czego ludzie doświadczają specyficznych, zwielokrotnionych form nierównego traktowania. Obszary i przejawy nierównego traktowania krzyżują się we wszystkich grupach narażonych na dyskryminację<sup>3</sup>.

Ludzka tożsamość jest różnorodna i wielowymiarowa, a w związku z tym ludzie należą do wielu grup mniejszościowych jednocześnie. Te przynależności spletają się z sobą nierozdzielnie, w wyniku czego ludzie doświadczają specyficznych, zwielokrotnionych form nierównego traktowania.

Obszary i przejawy nierównego traktowania krzyżują się we wszystkich grupach narażonych na dyskryminację

2. Biorąc pod uwagę kategorie, na podstawie których buduje się przynależność grupowa, mówimy o grupach uprzywilejowanych/ dominujących, czyli większościowych i nieuprzywilejowanych/ marginalizowanych, czyli mniejszościowych. Nazwa „grupa mniejszościowa” odnosi się do sposobu funkcjonowania grupy, a nie do jej liczebności. Grupa mniejszościowa będzie się charakteryzowała m.in. niską reprezentacją i niskim wpływem na procesy podejmowania decyzji, brakiem dostępu do narzędzi władzy i kontroli, niższym statusem społecznym, silniejszą ekspozycją społeczną.

3. Edukacja antydyskryminacyjna. Podręcznik trenerski, red. Maja Branka i Dominka Cieslikowska, Stowarzyszenie Willela Decjusza, Kraków 2010, str. 179

Równość szans to jednakowy dostęp wszystkich osób do edukacji, informacji i zatrudnienia.



A zatem organizując dużą imprezę promocyjną, nie wystarczy myśleć o jej dostępności „dla osób niepełnosprawnych” (szeroka kategoria). Należy wziąć pod uwagę, że wśród osób niepełnosprawnych są nie tylko niepełnosprawni ruchowo, ale także słuchowo czy wzrokowo, że są wśród nich kobiety i mężczyźni, w różnym wieku, w różnym stopniu obciążeni obowiązkami zawodowymi i domowymi, a więc w różnym stopniu dysponujący czasem wolnym, mieszkańcy wsi itd. Koncentrując się na działaniach skierowywanych na wyrównywanie szans osób niepełnosprawnych, nie możemy zapominać, że osoby niepełnosprawne mogą być dyskryminowane także ze względu na płeć (kobiety), wiek, pochodzenie etniczne, czy orientację psychoseksualną (osoby nieheteroseksualne).

Należy dążyć do umożliwienia wszystkim osobom czynnego uczestnictwa w rynku pracy i integracji z otoczeniem, poprzez eliminację wszelkich barier fizycznych, finansowych, socjalnych czy psychologicznych

Zasada równości szans jest w prawie i dokumentach strategicznych Unii Europejskiej rozumiana dwutorowo<sup>4</sup>:

**1. jako zasada równego traktowania i niedyskryminacji,**  
**2. jako obowiązek planowania konkretnych działań wyrównawczych,** w przypadku stwierdzenia nierówności, których doświadcza konkretna grupa osób lub w przypadku doświadczania specyficznych barier dostępu, mogących powodować wykluczenie społeczne.

teczne.

W związku z tym przyjmuje się dwa podejścia do stosowania tej zasady:

▶ **podejście horyzontalne** przyjmuje, że każdy powinien mieć takie same możliwości bez względu na wiek, płeć, niepełnosprawność i koncentruje się przede wszystkim na przestankach prawnie chronionych;

▶ **podejście wertykalne** przyjmuje, że grupy w szczególnie trudnym położeniu powinny być dodatkowo wspierane.

Przeciwdziałanie dyskryminacji nie opiera się jedynie na zaniechaniu dyskryminacji. Dbanie o równość szans to przede wszystkim aktywne działanie i planowanie rozwiązań przyczyniających się do zmniejszania barier, których doświadczają różne grupy społeczne w swobodnym dostępie do dóbr, usług, informacji, infrastruktury.

### 3. Równość szans

Równość szans to **jednakowy dostęp wszystkich osób, tzn.** bez względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną **do edukacji, informacji i zatrudnienia.** Należy dążyć do umożliwienia wszystkim osobom czynnego uczestnictwa w rynku pracy i integracji z otoczeniem, poprzez eliminację wszelkich barier fizycznych, finansowych, socjalnych czy psychologicznych, utrudniających lub zniechęcających do brania pełnego udziału w życiu społeczeństwa.

4. Zasada równości szans w projektach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej - raport z badania ewaluacyjnego, opracowanie Idea Zmiany, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010



Równość płci to stan, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki oraz gdy mają oni równy dostęp do zasobów z których mogliby korzystać.

## 4. Równość szans kobiet i mężczyzn

Równość szans kobiet i mężczyzn jest podstawową wartością Wspólnoty, ma swoje umocowanie prawne w zapisach Traktatu Amsterdamskiego i Rozporządzeniach Rady Europejskiej. Traktat zobowiązuje Wspólnotę do tego, aby we wszystkich swych działaniach i politykach zmierzała do **zniesienia nierówności** oraz **wspierania równości kobiet i mężczyzn** (art. 8 Traktatu o funkcjonowaniu UE). Przepis ten wyraża zasadę *gender mainstreaming*, która nakłada **obowiązek analizy wszelkich działań i polityk** prowadzonych przez UE z perspektywy płci i analizowania czy w **równym stopniu korzystają z nich kobiety i mężczyźni**. Pod tym kątem powinno się też analizować decyzje w sprawie przeznaczania przez UE środków finansowych na określone cele.

Zobowiązanie państw członkowskich do eliminowania wszelkich nierówności oraz promowania równości kobiet i mężczyzn wyraża się też w programach realizowanych z udziałem funduszy strukturalnych.

**Równość płci** to stan, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się **taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki** oraz gdy mają oni **równy dostęp do zasobów** (środki finansowe, szanse rozwoju), z których mogliby korzystać.

## Szczególnie ważnym zadaniem o znaczeniu edukacyjnym dla administracji jest **promocja równości kobiet i mężczyzn** -

połączony od informacji o konferencjach czy imprezach promocyjnych, poprzez strony internetowe, materiały (podręczniki, ulotki, prezentacje itp.), aż po konkretne działania dedykowane promowaniu równości

szans kobiet i mężczyzn (szkolenia, kampanie). Na równościową promocję składa się wiele elementów - na początek wystarczy zadbać o to, aby we wszystkich używanych w promocji narzędziach stosowany był język, który wyraźnie wskazuje na to, że zwracamy się do kobiet i mężczyzn (uczestnikami projektu są także *uczestniczki*, a wśród beneficjentów zapewne znajdziemy *beneficjentki*), i o to aby wykorzystywane w promocji wizerunki i elementy graficzne nie powielały stereotypów na temat poszczególnych grup, ale były włączające tj. uwzględniające różnorodność.

Na początek wystarczy zadbać o to, aby we wszystkich używanych w promocji narzędziach stosowany był język, który wyraźnie wskazuje na to, że zwracamy się do kobiet i mężczyzn.

szans kobiet i mężczyzn (uczestnikami projektu są także *uczestniczki*, a wśród beneficjentów zapewne znajdziemy *beneficjentki*), i o to aby wykorzystywane w promocji wizerunki i elementy graficzne nie powielały stereotypów na temat poszczególnych grup, ale były włączające tj. uwzględniające różnorodność.

Niezależnie od grupy: osoby z niepełnosprawnością, osoby starsze, dzieci i młodzież, należy zbierać i analizować dane dotyczące sytuacji tych grup z podziałem na płeć, ze względu na funkcjonujące role płci oraz płeć społeczno-kulturową (gender). Przyjęcie tej perspektywy pozwoli na uniknięcie zjawiska dyskryminacji wielokrotnej.

Faktyczna, a nie tylko formalna, równość zaczyna się od realizacji zasady równości kobiet i mężczyzn. Niezależnie od grupy: osoby z niepełnosprawnością, osoby starsze, dzieci i młodzież, należy zbierać i analizować dane dotyczące sytuacji tych grup z podziałem na płeć, ze względu na funkcjonujące role płci oraz płeć społeczno-kulturową (gender). Przyjęcie tej perspektywy pozwoli na uniknięcie zjawiska dyskryminacji wielokrotnej.



Faktyczne wyrównywanie szans i przeciwdziałanie dyskryminacji polega zarówno na skuteczniejszym przestrzeganiu prawa, jak i stosowaniu narzędzi politycznych.



### III. REALIZACJA ZASADY RÓWNOŚCI SZANS

Komunikat KE 2008/2171 „Niedyskryminacja i równość szans: odnowione zobowiązanie” wskazuje cztery sposoby faktycznej realizacji zasady równych szans, które uzupełniają – przewidzianą w prawie – zasadę równego traktowania.

Faktyczne wyrównywanie szans i przeciwdziałanie dyskryminacji polega zarówno na skuteczniejszym przestrzeganiu prawa, jak i stosowaniu **narzędzi politycznych**<sup>5</sup>.

Te obejmują:

**1. podnoszenie świadomości** – np.: w zakresie rozumienia zasady równości szans; dyskryminacji, w tym dyskryminacji wielokrotnej; przepisów dotyczących równego traktowania; wzmocnienia rozumienia i stosowania podejścia wertykalnego do równości szans; zwiększenia wiedzy na temat potrzeb różnych grup: kobiet, osób o różnych rodzajach i stopniach niepełnosprawności, rodziców i osób mających pod opieką osoby zależne, dzieci, cudzoziemców, osób starszych,

**2. wprowadzanie polityki równości do głównego nurtu działań w każdym obszarze** (*equality mainstreaming*) – poprzez np. wprowadzenie systemu monitorowania realizacji polityki równości szans na każdym etapie wdrażania operacji współfinansowanych z funduszy strukturalnych; aby monitorowanie było skuteczne,

*W każdej grupie kobiety i mężczyźni są ilościowo obecni w różny sposób.*

*Pominięcie tych różnic prowadzi do wzmocnienia nierówności płci.*

**3. zbieranie i analizowanie danych** – dotyczących faktycznego położenia grup narażonych na dyskryminację, mające na celu oszacowanie skali zjawiska dyskryminacji i ocenę postępów. Kluczowym problemem ewaluacji realizacji zasady równości szans jest brak danych, co skutkuje niewidocznością ważnych, równościowych kwestii. Opisywanie grup docelowych jako np. „osoby starsze, niepełnosprawne i kobiety” jest niewłaściwe z punktu widzenia równości szans. Ani kobiety ani mężczyźni nie powinni być określani jako ogólna grupa docelowa. W każdej grupie kobiety i mężczyźni są ilościowo obecni w różny sposób. Pominięcie tych różnic prowadzi do wzmocnienia nierówności płci,

**4. stosowanie konkretnych działań wyrównawczych** (*positive action*) – np.: w przypadku promocji będą to rozwiązania przystosowujące materiały informacyjne, spoty reklamowe i strony internetowe dla osób z niepełnosprawnością wzroku i słuchu; będzie to także wprowadzanie kwot, parytetów i innych sposobów preferencyjnego traktowania w zatrudnieniu, życiu publicznym, mające na celu wsparcie płci/grupy społecznej niedoreprezentowanej w danym obszarze; mają dodaną wartość edukacyjną – podnoszą świadomość na temat obecności i potrzeb różnorodnych grup.

**Przy wypracowywaniu konkretnych rozwiązań służących uwzględnianiu w praktyce zasady równości szans, pomocne będą 3 kryteria**<sup>6</sup>:

5. Zasada równości szans w projektach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej – raport z badania ewaluacyjnego, opracowanie Idea Zmiany, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010

6. Zasada równości szans w projektach Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej – raport z badania ewaluacyjnego, opracowanie Idea Zmiany, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2010



Publikacje powinny być pisane jasnym, zrozumiałym językiem, niedyskryminującym osób, dla których język urzędowy jest niezrozumiały.

**1. obecność** – czyli identyfikowanie, konsultowanie oraz włączanie potrzeb różnych grup odbiorców w analizę problemu i planowanie działań, produktów oraz ich promocję,

**2. dostępność** – czyli zapewnienie możliwości jak najbardziej samodzielnego korzystania z przestrzeni i infrastruktury publicznej oraz produktów,

**3. bezpieczeństwo** – czyli wprowadzanie rozwiązań zwiększających bezpieczeństwo fizyczne i psychologiczne. Kryterium to będzie możliwe do spełnienia, jeżeli wcześniej uwzględniono w planowaniu działań kryteria obecności (świadomość potrzeb) oraz dostępności (zaplanowanie odpowiednich rozwiązań).

## IV. PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA WSPIERAJĄCE WDRAŻANIE ZASADY RÓWNOŚCI SZANS

### 1. strony internetowe

• dostosowanie strony internetowej do potrzeb różnych użytkowników (powiększona czcionka, skontrastowane kolory, wizerunki i elementy graficzne nie powielające stereotypów na temat poszczególnych grup, uwzględniające różnorodność,

### 2. spoty reklamowe

• dostosowanie spotów reklamowych - tłumaczenie na język migowy, napisy,

### 3. publikacje, materiały szkoleniowe i promocyjne

• wydawnictwa promocyjne uwzględniające zastosowanie technik graficznych pozwa-

lających odczytać tekst/rysunki osobom niedowidzącym (powiększona czcionka, skontrastowane kolory),

• materiały upowszechniane poprzez m.in. kanały branżowe telewizji, prasę branżową, organizacje działające na rzecz wyrównywania szans,

• dostosowanie materiałów informacyjnych i promocyjnych do szerokich grup odbiorców np. strony www w wersji dla niedowidzących, tłumaczenie materiałów na inne języki, w tym alfabet Braille'a,

• publikacje powinny być pisane jasnym, zrozumiałym językiem, niedyskryminującym osób, dla których język urzędowy jest niezrozumiały,

• język powinien być „wrażliwy” na płęć i nie powielać stereotypów.

### 4. szkolenia, konferencje i inne spotkania

• dostosowanie spotów reklamowych - tłumaczenie na język migowy,

• dostęp do szkoleń niedyskryminujący ze względu na płęć, wiek, niepełnosprawność,

• badanie grupy docelowej np. oczekiwania co do programu, potrzeby związane z dietą, ograniczenia zdrowotne, związane z poruszaniem się, transportowe),

• organizacja wydarzeń w budynkach zapewniających swobodny dostęp (i samodzielne poruszanie się) wszystkim osobom uczestniczącym,

Równość szans to jedna z kwestii horyzontalnych. Niezwykle istotne jest, aby żadnej z nich nie traktować jednostkowo, wybiórczo.



- prezentacje przygotowane dużą czcionką na ciemnym tle są lepiej widoczne dla osób słabowidzących,

- informacje o wydarzeniu poprzez zróżnicowane kanały dystrybucji,

- zapewnienie na szkoleniach, konferencjach tłumaczy języka migowego,

- zaproszenia wprost informujące o zapewnionych udogodnieniach (np. opieka nad dziećmi i innymi osobami zależnymi, bezpłatny dojazd, tłumacz języka migowego) oraz zawierające formułę „zapraszamy osoby niepełnosprawne”,

- punkty informacyjne, ale też urzędy dostosowane dla osób niepełnosprawnych (uwzględniając różne rodzaje niepełnosprawności), rodziców/opiekunów małych dzieci (z wózkiem),

- zapewnienie w czasie szkoleń i konferencji miejsca i opieki dla dzieci i innych osób zależnych.

## 5. zamówienia publiczne

- stosowanie tzw. klauzul społecznych zgodnie z art. 29 Pzp,

- stosowanie zasady przejrzystości – przeprowadzanie rozeznania rynku nie tylko poprzez bezpośrednie wysyłanie zapytań do wybranych wykonawców, ale również zamieszczanie zapytania ofertowego na stronie instytucji,

## V. PODSUMOWANIE

Równość szans to jedna z kwestii horyzontalnych. Niezwykle istotne jest, aby żadnej z nich nie traktować jednostkowo, wybiórczo. I tak w przypadku partnerstwa można promować regulacje odnoszące się do zasady równości szans, a wskazujące wśród podmiotów, które powinny wchodzić w skład

partnerstwa, organizacje i instytucje odpowiedzialne za wspieranie równości kobiet i mężczyzn, co zapewni ekspercką wiedzę i doświadczenie w tym zakresie dla całego partnerstwa. Dbając o zrównoważony rozwój, nie możemy pomijać różnych ról

Dbając o zrównoważony rozwój, nie możemy pomijać różnych ról pełnionych przez kobiety i mężczyzn w rodzinie, społecznościach lokalnych i na rynku pracy.

pełnionych przez kobiety i mężczyzn w rodzinie, społecznościach lokalnych i na rynku pracy. Ze względu na to kobiety i mężczyźni wchodzić w zróżnicowane interakcje ze środowiskiem, mogą przyjmować zróżnicowane strategie i mieć odmienną wiedzę na temat jego ochrony. Budżety czasu kobiet i mężczyzn nadal w większości przypadków znacząco się różnią: kobiety zdecydowanie więcej czasu poświęcają na nieodpłatną pracę w domu, mężczyźni dłużej pracują odpłatnie – żeby zatem działać efektywnie w zakresie rozwoju lokalnego, należy wziąć pod uwagę to zróżnicowanie i jego wpływ na aktywność społeczną kobiet i mężczyzn.

Warto podejmować działania mające na celu podniesienie świadomości i wiedzy w zakresie kompleksowego wdrażania wszystkich polityk horyzontalnych i badania związków pomiędzy nimi, ponieważ kwestie równości szans, równości płci, partnerstwa, rozwoju lokalnego czy zrównoważonego rozwoju przenikają się wzajemnie. ●



# Zasada zrównoważonego rozwoju

## ► Opracowanie:

Katarzyna Tokarczyk-Dorociak

## I. WSTĘP

Stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju (ZR) wpisane jest we wszystkie działania Unii Europejskiej. Zasada ta powinna być stosowana na każdym etapie wdrażania operacji współfinansowanych z Funduszy Europejskich. Jest też ściśle związana z wdrażaniem polityki Unii Europejskiej, a co za tym idzie stanowi obowiązek wszystkich podmiotów zaangażowanych we wdrażanie i realizację funduszy strukturalnych.

Zrównoważony rozwój stanowi cel globalny. Unia Europejska ma kluczową rolę do spełnienia we wdrażaniu tej zasady na swoim terytorium, ale także w szerszym ujęciu i dlatego szczególnym obszarem gdzie powinno dochować się dbałości o prawidłowe stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju są przedsięwzięcia współfinansowane ze środków UE.

Wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju jest zagwarantowane przez prawo UE oraz prawo krajowe, wpisane w szereg dokumentów strategicznych i dyskutowane na wszystkich szczeblach politycznych.

Wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju jest zagwarantowane przez prawo UE oraz prawo krajowe, wpisane w szereg dokumentów strategicznych i dyskutowane na wszystkich szczeblach politycznych. Na temat wdrażania zasady zrównoważonego rozwoju powstał szereg artykułów i rozpraw naukowych, a dyskusja polityczna trwa nieustannie począwszy od Szczytu w Rio de Janeiro w 1992 roku.

## II. JAK ROZUMIEĆ ZASADY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU – PODSTAWOWE POJĘCIA

Zasady szczegółowe zrównoważonego rozwoju są opracowane w ramach m.in. Deklaracji z Rio, dokumentów rozwojowych Unii Europejskiej a także w innych programach.

W Polsce, zgodnie z obowiązującą ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochro-

Zrównoważony rozwój to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej



ny środowiska pod pojęciem zrównoważony rozwój przyjęto rozumieć:

*„rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej*

*oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub obywateli zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.”*

### Przewodnymi zasadami zrównoważonego rozwoju są:

- ▶ propagowanie praw podstawowych,
  - ▶ przeciwdziałanie wszelkim formom dyskryminacji,
  - ▶ działanie na rzecz zmniejszania skali ubóstwa i wykluczenia społecznego,
  - ▶ solidarność wewnątrz- i międzypokoleniowa, rozumiana jako gwarancja zaspokajania potrzeb obecnych pokoleń bez uszczerbku dla możliwości zaspokajania potrzeb przez przyszłe pokolenia,
  - ▶ otwarte i demokratyczne społeczeństwo, w którym obywatele mają zagwarantowane prawa dostępu do informacji, do wymiaru sprawiedliwości oraz możliwości konsultacji i uczestnictwa w życiu społecznym,
  - ▶ zwiększanie udziału obywateli w procesie decyzyjnym,
- Zasadami niezbędnymi do skutecznego realizowania celów ZR są:
- ▶ spójna polityka i ład administracyjno-regulacyjny,
  - ▶ integracja polityk sektorowych, m.in. wykorzystywanie instrumentów tworzenia lepszego prawodawstwa, ocen oddziaływania regulacji oraz konsultacji z zainteresowanymi stronami,
  - ▶ korzystanie z najlepszej dostępnej wiedzy oraz zasadą ostrożności w zakresie stosowania procedury oceny i podejmowania odpowiednich działań zapobiegawczych, tak by chronić zdrowie ludzkie i środowisko naturalne,
  - ▶ ceny rynkowe powinny odzwierciedlać realne koszty, które są ponoszone przez społeczeństwo w związku z konsumpcją i produkcją,
  - ▶ sprawcy zanieczyszczeń powinni płacić za szkody, jakie ich działalność powoduje na zdrowiu ludzkim i w środowisku naturalnym.



Stosowanie zasad zrównoważonego rozwoju konieczne jest we wszystkich dziedzinach życia społecznego oraz gospodarczego.

Zasadę zrównoważonego rozwoju uwzględniają zapisy *Strategii Europa 2020 „Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu”*. W zakresie ZR *Strategia Europa 2020* stanowi implementację zasad *Odnowionej Strategii Trwałego Rozwoju Unii Europejskiej*.

Zrównoważony rozwój rozumiany poprzez pryzmat *Strategii Europa 2020* oznacza przede wszystkim:

▷ niskoemisyjną, konkurencyjną i oszczędnie korzystającą z zasobów gospodarce,

▷ ograniczanie emisji gazów cieplarnianych,

▷ ekoinnowacyjność,

▷ edukację konsumencką,

▷ inteligentne sieci energetyczne,

▷ ochrona środowiska i działania zapobiegające utracie bioróżnorodności.

Stosowanie zasad ZR konieczne jest we wszystkich dziedzinach życia społecznego oraz gospodarczego. Prawidłowe rozumienie zasad ZR jest w dużej mierze uzależnione od świadomości, iż wszystkie elementy składające się na środowisko życia człowieka są ze sobą potężnie związane i nie ma możliwości budowania koncepcji stałego wzrostu gospodarczego bez dbałości o środowisko przyrodnicze oraz społeczeństwo. Realizowanie rozwoju gospodarczego w funkcji czasu musi być stałe, nie można sobie wy-

obrazić jego zatrzymania, stąd wdrażanie zrównoważonego rozwoju również musi uwzględniać stałość.

### III. REALIZACJA ZASAD ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Zasady zrównoważonego rozwoju będziemy realizować wtedy, gdy zapewnimy stały i stabilny rozwój gospodarczy, uwzględnimy potrzeby społeczeństwa – zwracając uwagę na sprawiedliwość społeczną (współczesną ale także międzypokoleniową) i będziemy mieli świadomość, iż każde działanie człowieka odbywa się w przestrzeni środowiska

naturalnego, jest oparte o zasoby środowiskowe i w zasadzie, w długofalowej perspektywie całkowicie zależne od uwarunkowań środowiskowych.

Zrównoważony rozwój będzie realizowany wtedy, gdy rozwój będzie uwzględniał ograniczenia wynikające z wyczerpywania się zasobów środowiskowych, będzie uwzględniał stałość i stabilność ekosystemów i ich podatność na degradację czy zdolność samoodtwarzania.

Zrównoważony rozwój będzie realizowany wtedy, gdy rozwój będzie uwzględniał ograniczenia wynikające z wyczerpywania się zasobów środowiskowych, będzie uwzględniał stałość i stabilność ekosystemów i ich podatność na degradację czy zdolność samoodtwarzania.

### IV. PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA WSPIERAJĄCE WDRAŻANIE ZASAD ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU

Zasada ZR obligatoryjnie powinna być wdrażana we wszystkich działaniach człowieka. Często polityka zrównoważonego rozwoju jest kojarzona jako synonim polityki ekologicznej – to rozumowanie jest błędne, zrównoważony rozwój jak wykaza-



Środowisko naturalne dopiero po przekroczeniu pewnej pojemności środowiskowej informuje człowieka za pomocą negatywnych zjawisk o błędach jakie człowiek popełnił.



no powyżej jest dużo szerszym zagadnieniem, jednak częściowo takie pojmowanie polityki zrównoważonego rozwoju ma swoje uzasadnienie: gospodarka i społeczeństwo to obszary, które mają możliwość wypowiedziania się oraz bronięcia swoich praw w kontekście realizowania zasady zrównoważonego rozwoju, zaś środowisko naturalne dopiero po przekroczeniu pewnej pojemności środowiskowej informuje człowieka za pomocą negatywnych zjawisk (powódź, zanieczyszczenie powietrza, woda złej jakości, zanik bioróżnorodności, wyczerpywanie się zasobów naturalnych, degradacja lasów, itp.) o błędach jakie człowiek popełnił. Jest to powód aby w szczególny sposób informować społeczeństwo, że stabilny rozwój możliwy jest tylko z uwzględnieniem uwarunkowań środowiskowych i w poszanowaniu środowiska naturalnego.

Stosowanie zasady zrównoważonego rozwoju pod kątem uwzględniania wymagań środowiskowych w prowadzonych przedsięwzięciach gwarantuje prawo ochrony środowiska.

Istotnymi instrumentami prawnymi wspomagającymi realizowanie zasady zrównoważonego rozwoju są m.in.:

- ▶ procedura oceny oddziaływania na środowisko,
- ▶ odpowiedzialność za szkody wyrządzone w środowisku,
- ▶ prawne podstawy tworzenia i zarządzania siecią ekologiczną Natura 2000,

▶ system pozwoleń emisyjnych,

▶ normy i wytyczne środowiskowe.

Jednak dla prawidłowego wdrażania zasady ZR konieczne jest wdrażanie jej w trakcie codziennego życia. Truizmem, ale bardzo prawdziwym, jest hasło: „na globalny zrównoważony rozwój składa się miliony lokalnych zrównoważonych rozwojów” dlatego istotnym elementem wdrażania zasady ZR jest wypracowanie wzorców zachowań zgodnych z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Poniżej prezentowane są niektóre z zachowań promujących i wdrażających zasadę zrównoważonego rozwoju możliwych do zastosowania:

### 1. materiały promocyjne (rzeczowe: długopisy, kubki, kalendarze, pendrive, parasole, T-shirty, itp.)

▶ dbałość o dopasowanie proponowanego materiału promocyjnego do odbiorcy, tak aby zapewnić użyteczność danego przedmiotu i wydłużenie jego wykorzystania,

▶ dbałość o jakość materiałów promocyjnych – np. dobrej jakości długopis posłuży dłużej a nie zostanie zaraz po otrzymaniu wyrzucony, zamawiając gadżety należy kierować się ich wysoką jakością i wartością komunikacyjną a nie upominkową,

▶ ekologiczne materiały konferencyjne, np. torby płócienne zamiast papierowych, jednorazowych,

Często polityka zrównoważonego rozwoju jest kojarzona jako synonim polityki ekologicznej – to rozumowanie jest błędne, zrównoważony rozwój jak wykazano powyżej jest dużo szerszym zagadnieniem.



## Uwzględnianie w miarę możliwości „zielonych zamówień publicznych” przy wyborze materiału promocyjnego.

uwzględnianie w miarę możliwości „zielonych zamówień publicznych” przy wyborze materiału promocyjnego, np. długopisy mogą być produkowane w przedsiębiorstwie posiadającym certyfikat środowiskowy a bawełna z której wyprodukowano t-shirty pochodzi z ekologicznych upraw bawełny, zgodnych z zasadą fair trade,

ograniczanie ilości zamawianych gadżetów - unikanie produkowania materiałów promocyjnych „na sitę”, promować Unię Europejską czy programy operacyjne można na inne – nie produkujące odpadów sposoby.

### 2. publikacje, materiały szkoleniowe i promocyjne

minimalizowanie drukowania ulotek i broszur, pojawiające się drukowane materiały promocyjne często zawierają bardzo niewiele treści i natychmiast zostają wyrzucone,

drukowanie odpowiednio policzonej ilości broszur i plakatów a także wydawnictw, których trwałość treści jest ograniczona (częstym widokiem są stosy publikacji po-projektowych składowanych w biurach instytucji wdrażających projekty),

drukowanie dwustronne materiałów szkoleniowych, w miarę możliwości zastępowanie drukowania umieszczaniem ich na stronach www (eliminujemy wtedy również płyty CD),

rezygnacja z drukowania materiałów i zamieszczanie ich na stronie internetowej dotyczącej danego projektu lub programu lub na pendrive,

przesyłanie materiałów z konferencji w formie elektronicznej bezpośrednio na e-maile uczestników,

zamieszczanie opracowanych publikacji na stronie internetowej – publikacja będzie bardziej dostępna a liczba wydrukowanych egzemplarzy – ograniczona.

### 3. szkolenia, konferencje i inne spotkania

Organizacja szkolenia ze świadomością, że mamy możliwość wdrażać zasadę zrównoważonego rozwoju poprzez prawidłową prowadzoną logistykę szkolenia, co oznacza m.in.:

lokalizacja szkolenia (wybór miejsca szkolenia powinien być przemyślany, unikać odgórnie określonego w warunkach zamówienia, że miejscem szkolenia ma być przykładowo Warszawa, ponieważ może się zdarzyć, iż danym szkoleniem będą zainteresowane głównie osoby z województwa zachodniopomorskiego),

materiały szkoleniowe – minimalizujemy ilość drukowanych, umieszczamy w sieci materiały w formie elektronicznej,

zwracanie uwagi na wprowadzenie do agendy spotkań poczęstunków, obiadów i rezygnacja z nich w sytuacjach, gdy spotkania są krótkie, odbywają się tylko w godzinach pracy,

catering na naczyniach wielorazowych, przygotowany w oparciu o sezonowe owoce i warzywa, w miarę możliwości z wykorzystaniem produktów pochodzących z gospodarstw ekologicznych,



promowanie transportu publicznego lub dojazdów do pracy rowerem – przede wszystkim poprzez tworzenie strategii rozwoju transportu publicznego oraz zachęt do przemieszczania się rowerem



▶ zobligowanie prowadzącego szkolenie do oszczędzania energii poprzez odpowiednie sterowanie ogrzewaniem (np. otwarcie okien zamiast włączania klimatyzacji, wyłączenie nieużywanych sprzętów, wykorzystywanie naturalnego oświetlenia itp.) – zalecenia dla prowadzącego oraz administratora Sali można spisać i wręczyć przed szkoleniem z prośbą o zapoznanie się i stosowanie się do wytycznych,

▶ w miarę możliwości wykorzystywanie sal zaprojektowanych w systemie energooszczędnym,

▶ zapewnienie tele- i videokonferencji,

▶ stosując ankiety oceniające po szkoleniach, warsztatach i konferencjach, komitetach i podkomitetach monitorujących badając potrzeby szkoleniowe warto stosować jeśli tylko to możliwe, ankiety elektroniczne, np. przez stronę www,

#### 4. transport

▶ promowanie transportu publicznego lub dojazdów do pracy rowerem – przede wszystkim poprzez tworzenie strategii rozwoju transportu publicznego (niedrogi, szybki, niezawodny) oraz zachęt do przemieszczania się rowerem (np. parkingi rowerowe pod zadaszeniem, losowanie wśród osób przyjeżdżających rowerem talonów na bezpłatne przeglądy rowerowe lub w miarę możliwości finansowych przedsiębiorstw finansowanie takich przeglądów),

▶ przyznawanie miejsc parkingowych dla samochodów, którymi przyjeżdża więcej

niż jeden pracownik (wspomaga się tworzenie lepszych więzi społecznych ponieważ wymaga to wymiany informacji o tym kto skąd przyjeżdża),

▶ w przypadku wyjazdów w delegacje sprawdzanie czy pracownicy innych działów czy nawet innych jednostek nie jadą na to samo szkolenie czy konferencje (możliwe do wdrażania przy współudziale instytucji organizującej spotkanie poprzez umożliwianie wglądu w listy uczestników z poszczególnych miast).

#### 5. „zielone biuro”

▶ obustronne drukowanie i kopiowanie dokumentów, drukowanie prezentacji Power Point w opcji 4 lub 6 slajdów na stronę, drukowanie tylko tych dokumentów, które są niezbędne

▶ w przypadku gdy świadomość w zakresie oszczędzania zasobów jest niewielka wskazane jest przygotowanie i rozmieszczenie w kluczowych miejscach piktogramów oraz informacji przypominających o konieczności dbałości o środowisko,

▶ dążenie do wprowadzenia elektronicznego obiegu dokumentów, drukowanie w kolorze tylko wtedy gdy jest to niezbędne, jako domyślne wskazane jest ustawienie drukowania w szarościach (zmniejszenie jakości wydruku – ustawienie opcji oszczędności tonera),

▶ przesyłanie pism do wiadomości do innych komórek tylko w wersji zeskanowanej,



## Rozwaga w zamawianiu prasy, rozważenie możliwości zamawiania części w formie elektronicznej

- ▶ konsultowanie z przełożonymi i współpracownikami projektów dokumentów w wersji elektronicznej (w trybie rejestruj zmiany),
- ▶ rozwaga w zamawianiu prasy, rozważenie możliwości zamawiania części w formie elektronicznej (np. prasy codziennej), a wersje papierowe tylko prasy branżowej, której lektura wymaga szczególnego skupienia i nie wszyscy potrafią czytać z ekranu (należy zwrócić uwagę na negatywny wpływ na zdrowie zbyt długiej pracy przy komputerze),
- ▶ wyrzucanie zużytego papieru do pojemników na makulaturę.
- ▶ korzystanie tylko z niezbędnego źródła światła np. jeśli w pokoju jest tylko 1 osoba – nie trzeba używać wszystkich żarówek,
- ▶ wyłączanie z kontaktu ładowarki po zakończeniu ładowania telefonu komórkowego,
- ▶ nie należy zastaniać grzejników np. meblami, biurkami, zastonami – system grzewczy musi wówczas pracować z większą wydajnością,
- ▶ używanie schodów zamiast windy,
- ▶ gotowanie tylko takiej ilości wody, jaka jest potrzebna w danym momencie - nie nalewaj pełnego czajnika na jeden kubek herbaty lub kawy.

## 6. energia elektryczna i woda

- ▶ wyłączanie urządzeń z prądu po zakończeniu pracy,
- ▶ świadome używanie klimatyzacji i otwieranie okien w sytuacjach, gdy pozwoli to na utrzymanie właściwej temperatury,
- ▶ wyłączanie światel w pomieszczeniach nieużywanych, przy dłuższym wyjściu z pokoju,
- ▶ przy planowanych remontach, w miejscach uzasadnionych montowanie światel na fotokomórkę,
- ▶ dbałość o sprzęt,
- ▶ wyłączanie urządzeń z trybu stand-by, który zużywa zbędnie energię przy wychodzeniu z biura,

## 7. projekty inwestycyjne

- ▶ przestrzeganie prawa ochrony środowiska,
- ▶ promowanie dobrych praktyk z zakresu ochrony środowiska,
- ▶ zachęty do stosowania rozwiązań minimalizujących wpływ na środowisko,
- ▶ szkolenia dla przedsiębiorców z zakresu zrównoważonego rozwoju,
- ▶ wzmocnienie instrumentów zarządzania środowiskowego,
- ▶ wdrożenie zielonych zamówień publicznych,
- ▶ wyrobienie w przedsiębiorcach odpowiedzialności za środowisko naturalne.

Dopasowywanie się do najnowszych wyników naukowych w zakresie zrównoważonego rozwoju.



### 8. polityka

- ▶ ciągłe doskonalenie strategii i programów,
- ▶ ciągła integracja ochrony środowiska, gospodarki i społeczeństwa,
- ▶ dopasowywanie się do najnowszych wyników naukowych w zakresie zrównoważonego rozwoju.

### 9. nauka

- ▶ promowanie i realizacja projektów badających wdrażanie zasady zrównoważonego rozwoju i związanych z wzmocnieniem tej zasady,

- ▶ tworzenie baz danych, tak aby możliwa była szybka ewaluacja wdrażania zasady zrównoważonego rozwoju z wykorzystaniem wskaźników zrównoważonego rozwoju.

### 10. „zielone zamówienia publiczne”

- ▶ stosowanie kryteriów ekologicznych.

Publikacja pt „Zielone zamówienia publiczne. Praktyczny podręcznik dla beneficjentów Funduszy Europejskich” można pobrać ze strony internetowej Programu Pomoc Techniczna:

[http://www.popt.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Documents/POPT\\_Podrecznik\\_ZZP\\_071108.pdf](http://www.popt.gov.pl/dzialaniapromocyjne/Documents/POPT_Podrecznik_ZZP_071108.pdf)



# Partnerstwo i rozwój lokalny

**Opracowanie:**  
Małgorzata Rulińska

## I. WSTĘP

U podstaw **idei partnerstwa** leży założenie, że skuteczne rozwiązywanie problemów możliwe jest tylko w toku współpracy różnorodnych instytucji. Zgodnie z dewizą „w jedności siła” tworzone są partnerstwa na różnych szczeblach i o różnym zasięgu działania.

Z partnerstwem ściśle powiązana jest **zasada rozwoju lokalnego**, którą z kolei można definiować jako proces wpływający na:

- ▶ wzmocnienie więzi wewnętrznych w społecznościach lokalnych,
- ▶ poprawę jakości życia mieszkańców i zaspokojenie ich potrzeb,
- ▶ zwiększenie zaangażowania mieszkańców i władz lokalnych w rozwój społeczno-gospodarczy gminy/powiatu/regionu poprzez

Zasadne jest zatem finansowanie projektów mających na celu wzmocnienie spójności społecznej tj. zawierających takie działania, które będą zachęcały do poprawy jakości życia, środowiska lokalnego czy rozszerzenia wzajemnej pomocy wspólnot lokalnych i wymiany usług lokalnych.

realizację działań opartych na zasadzie partnerstwa, a tym samym wzmocnienie partycypacji społecznej.

Zasadne jest zatem finansowanie projektów mających na celu wzmocnienie spójności społecznej tj. zawierających takie działania, które będą zachęcały do poprawy jakości życia, środowiska lokalnego czy rozszerzenia wzajemnej pomocy wspólnot lokalnych i wymiany usług lokalnych.

## II. JAK ROZUMIEĆ ZASADĘ PARTNERSTWA – PODSTAWOWE POJĘCIA

**Partnerstwo** w dokumentach unijnych rozumiane jest jako współpraca podmiotów z pełnym poszanowaniem odpowiedzialnych kompetencji instytucjonalnych, prawnych i finansowych każdej kategorii partnerów.

Partnerstwo to współpraca podmiotów z pełnym poszanowaniem odpowiednich kompetencji instytucjonalnych, prawnych i finansowych każdej kategorii partnerów.



### Formalizacja partnerstw

Partnerstwo może przybrać formę sformalizowaną i wtedy mamy do czynienia ze statymi strukturami typu zarząd, rada, grupy robocze itp. Partnerstwo takie posiada swoją siedzibę, zatrudnia personel np. Partnerstwo Lubuskiego Trójmiasta skupiające Nową Sól, Zieloną Górę i Sulechów ma przyjęty program działania, zatrudnionego koordynatora, biuro, które mieści się w Urzędzie Miasta w Zielonej Górze,

struktury partnerskie mniej sformalizowane to np. partnerstwa do projektów, w których partnerzy zobowiązują się wspólnie wykonać zaplanowane we wniosku o dofinansowanie zadania, a po zakończeniu realizacji projektu zwykle współpraca się kończy.

Takie partnerstwo jest definiowane w przepisach krajowych jako podmioty wnoszące do projektu zasoby ludzkie, organizacyjne, techniczne lub finansowe, realizujące wspólnie projekt na warunkach określonych w porozumieniu lub umowie partnerskiej lub na podstawie odrębnych przepisów.

### III. REALIZACJA ZASADY PARTNERSTWA

Zasadę partnerstwa w kontekście funduszy strukturalnych postrzega się jako współpracę układu europejskiego, krajowego, regionalnego i lokalnego (wertykalna) oraz z partnerami gospodarczymi i społecznymi (horyzontalna).

### Partnerstwo wertykalne:

● **Unia Europejska - Polska;** Unia Europejska nie narzuca krajowi członkowskiemu na co konkretnie ma wydatkować fundusze strukturalne, na jakie programy operacyjne i jakie w nich priorytety czy działania. Są one przygotowywane przez dany kraj i negocjowane z UE, a następnie finansowane po partnersku tj. część środków pochodzi z funduszy strukturalnych UE a część ze źródeł krajowych.

● **Kraj - województwa** - Rząd nie podejmuje samodzielnie decyzji odnośnie kierunków wydatków środków unijnych. Dokumenty programowe są opiniowane przez województwa w drodze partnerskiej współpracy.

● **Województwo - partnerzy w regionie** - samorząd wojewódzki przygotowuje regionalne programy operacyjne we współpracy z samorządami lokalnymi szczebla powiatu i gminy.

### Partnerstwo horyzontalne

**Komitety Monitorujące** – ich członkowie reprezentują wszystkie trzy sektory:

● **publiczny** – a w nim przedstawiciele administracji rządowej, samorządy i ich instytucje reprezentatywne np. Związek Powiatów Polskich, Związek Miast Polskich, Związek Gmin Wiejskich itp.,

● **organizacji pozarządowych** – duże ogólnokrajowe organizacje delegowane przez rady pożytku publicznego np. Fundacja Rozwoju Demokracji Lokalnej, Krajowe Stowarzyszenie Sottysów, związki zawodowe,



Partnerstwo publiczno-prywatne to partnerstwo na wykonywanie zadań publicznych na zasadzie kooperacji sektorów publicznego i prywatnego.

● **organizacji biznesowych** – ogólnopolskie stowarzyszenia, konfederacje reprezentujące interesy biznesu np. Lewiatan.

Partnerstwa w Polsce tworzone są głównie do realizacji konkretnych projektów i mają charakter tymczasowy. Zawiązywane są do osiągnięcia celów wyznaczonych w projektach bądź w programach.

Rzadziej mamy do czynienia z trwałymi strukturami partnerskimi, wśród których wyróżniamy:

### ▶ **Partnerstwa lokalne międzysektorowe:**

np. na rzecz zatrudnienia złożone z samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych, pracodawców,

### ▶ **Partnerstwa publiczno-prywatne** tworzone jest **na podstawie Ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym.** Partnerzy wybierani są zgodnie z PZP i/lub przepisami o koncesjach na roboty budowlane i usługi. Część z nich to projekty hybrydowe tj. takie

w których występuje montaż finansowy krajowych środków publicznych, środków prywatnych oraz środków europejskich. „Termy Gostyńskie” są jednym z pierwszych projektów z sektora rekreacyjno-turystycznego, który finansowany będzie jednocześnie ze środków Unii Europejskiej w ramach Regionalnego Programu Województwa Mazowieckiego na lata 2007-2013, Działanie 6.2 Turystyka oraz ze środków prywatnych.

**PPP to partnerstwo** na wykonywanie zadań publicznych na zasadzie kooperacji sektorów publicznego i prywatnego. Jedno-

ześnie, partnerstwo publiczno-prywatne ma szansę stać się dobrym rozwiązaniem na finansowanie przedsięwzięć infrastrukturalnych.

### ▶ **Partnerstwo społeczno-prywatne**

Stronami takich partnerstw są:

- biznes, który wykorzystuje swoją wiedzę, potencjał, praktyczne narzędzia biznesowe i zasoby,
- organizacje pozarządowe, podmioty ekonomii społecznej, jak i organa administracji publicznej oraz instytucje rynku pracy i polityki społecznej (np.: powiatowe centra pomocy rodzinie, ośrodki pomocy społecznej, powiatowe urzędy pracy).

Dobrym przykładem jest **grupa partnerska „Zielone Bieszczady”**, zwycięzca I edycji konkursu na najlepsze partnerstwo publiczno-społeczne zorganizowanego przez Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP) oraz Krajowy Ośrodek EFS – Centrum Projektów Europejskich, współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach EFS. Grupa prowadzi działalność na pograniczu polsko-ukraińsko-słowackim. Realizuje projekty na

rzecz rozwoju społeczno-ekonomicznego Bieszczad. Grupa zaktywizowała lokalną społeczność do oznakowania tysiąca kilometrów górskiego szlaku rowerowego. Powstały tam pracownie rękodzieła artystycznego bieszczadzkich artystów. Jak podaje UNDP fundacja realizująca partnerstwo posiada certyfikat Zielonego Biura i sama propaguje tę ideę. Grupa „Zielone

Partnerstwa w Polsce tworzone są głównie do realizacji konkretnych projektów i mają charakter tymczasowy. Zawiązywane są do osiągnięcia celów wyznaczonych w projektach bądź w programach.



Partnerstwa społeczne to współpraca podmiotów wewnątrz trzeciego sektora np. krajowe i międzynarodowe sieci organizacji pozarządowych.



Bieszczady” finansuje ponadto spółdzielnie socjalne oraz aktywizuje osoby bezrobotne. Działania grupy przyciągają rzesze turystów, co bezpośrednio przekłada się na zwiększenie liczby miejsc pracy w regionie. Wyróżnienie w tym samym konkursie otrzymał kłaster społeczny realizowany przez Fundację Rozwoju Przedsiębiorczości Społecznej „Być Razem” z Cieszyna. Jest to innowacyjny model pracy z osobami wykluczonymi. Zatrudnienie uzyskało w nim 50 osób oraz powstały 3 spółdzielnie socjalne.

**Partnerstwa społeczne** to współpraca podmiotów wewnątrz trzeciego sektora np. krajowe i międzynarodowe sieci organizacji pozarządowych wspierane m.in. w ramach VPriorytetu PO KL, projektów ponadnarodowych i różnorodnych programów horyzontalnych Komisji Europejskiej. Przedstawiciele sieci organizacji mają również wpływ na politykę Unii Europejskiej. Ich przedstawiciele pracują w strukturach Komitetu Ekonomiczno-Społecznego opiniującego akty prawa europejskiego.

**Partnerstwa publiczno-publiczne** to kooperacja podmiotów wewnątrz sektora finansów publicznych: np. współpraca gmin w ramach stowarzyszeń, porozumień, związków celowych; uregulowana m.in. przepisami o samorządach różnych szczebli. Takie partnerstwa są wspierane m.in. w ramach programów operacyjnych Europejskiej Współpracy Terytorialnej np. Program Operacyjny Brandenburgia – Lubuskie.

**klastry przemysłowe to geograficzna koncentracja konkurencyjnych firm w powiązanych sektorach związanych ze sobą gospodarczo**

**Wśród różnych form klastrów na szczególną uwagę zasługują klastry technologiczne. Firmy w takim klastrze powiązane są łańcuchem wartości dodanej.**

### ► Partnerstwa prywatno-prywatne

to współpraca przedsiębiorstw np. w ramach stowarzyszeń, federacji, forów biznesowych. Innym typem powiązań biznesowych są **klastry**. Zgodnie z definicją Michaela Portera - *klastry przemysłowe to geograficzna koncentracja konkurencyjnych firm w powiązanych sektorach związanych ze sobą gospodarczo, dzielących te same umiejętności, technologie i infrastrukturę.*

*W klastrze, wielkie i małe przedsiębiorstwa osiągają znacznie więcej niż gdyby miały pracować same, dzięki sieci związanych przedsiębiorstw, dostawców, usług, instytucji akademickich oraz producentów skoncentrowanych na tym samym obszarze.*

Wśród różnych form klastrów na szczególną uwagę zasługują klastry technologiczne. Firmy w takim klastrze powiązane są łańcuchem wartości dodanej. Charakteryzuje je silnie zorientowane na wysokie technologie. Utrzymują ścisłe powiązania z ośrodkami naukowo-badawczymi, takim klastrzem jest np. Dolina Krzemowa. Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka przewiduje wsparcie rozwoju takich struktur.

### ► Partnerstwo projektowe

Projekty partnerskie łączą potencjał wielu podmiotów. Partnerstwo projektowe musi posiadać lidera, który jest jednocześnie beneficjentem projektu (stroną umowy o dofinansowanie). Partnerzy powinni uczestniczyć w realizacji projektu na każdym jego etapie, co oznacza również



Projekty partnerskie łączą potencjał wielu podmiotów. Partnerstwo projektowe musi posiadać lidera, który jest jednocześnie beneficjentem projektu.

wspólne przygotowanie wniosku o dofinansowanie projektu oraz wspólne zarządzanie nim. Ważna jest adekwatności udziału partnerów, co oznacza odpowiedni udział partnerów w realizacji projektu (wniesienie zasobów ludzkich, organizacyjnych, technicznych lub finansowych odpowiadających realizowanym zadaniom. Partnerzy muszą zawrzeć pisemną umowę lub porozumienie, określające podział zadań i obowiązków pomiędzy partnerami. Umowa taka powinna zawierać, co najmniej:

▶ **cel** partnerstwa;

▶ **odpowiedzialność** lidera/beneficjenta projektu oraz partnerów wobec osób trzecich za zobowiązania partnerstwa;

▶ **zadania i obowiązki** partnerów w związku z realizacją projektu, wynikające z zawartej przez beneficjenta z właściwą instytucją umowy o dofinansowanie projektu;

▶ **plan finansowy** w podziale na wydatki wszystkich uczestników partnerstwa oraz zasady zarządzania finansowego, w tym przepływów finansowych i rozliczania środków (w szczególności sposobu przekazywania przez beneficjenta środków finansowych na pokrycie niezbędnych kosztów realizacji zadań w ramach projektu ponoszonych przez partnerów).

Dobrze byłoby zawrzeć w niej zapisy o wewnętrznych procedurach związanych m.in. z monitoringiem, komunikacją, zarządzaniem ryzykiem.

## Korzyści jakie płyną z partnerstwa projektowego

Partnerzy powinni uczestniczyć w realizacji projektu na każdym jego etapie, co oznacza również wspólne przygotowanie wniosku o dofinansowanie projektu oraz wspólne zarządzanie nim.

▶ wyższy potencjał instytucjonalny i doświadczenie uczestniczących podmiotów (suma potencjału i doświadczenia partnerów);

▶ lepsze rozpoznanie potrzeb i problemów do rozwiązania, a w konsekwencji trafniej

sformułowane cele i zadania;

▶ szerszy zasięg oddziaływania;

▶ większe możliwości wygospodarowania wkładu własnego (suma wkładów partnerów);

▶ lepsze zaspokojenie potrzeb różnych grup społecznych;

▶ proces uczenia się zarządzania projektem obejmuje więcej podmiotów danej społeczności - szansa na większą liczbę dobrych projektów w przyszłości;

▶ skuteczniejsza promocja i upowszechnianie projektu;

▶ łatwiej wspólnie utrzymać rezultaty projektu;

▶ rozwój społeczności lokalnej zgodny ze strategiami;

▶ spójność i koordynacja działań współfinansowanych z funduszy europejskich na danym terenie;



W II połowie lat 90-tych istniał unijny program wspierający powstanie struktur partnerskich.



- można zrealizować więcej i lepiej w tym samym okresie;
- działania nie będą się powielać, co uchroni przed marnotrawstwem środków;
- zamiast konkurować o środki np. z organizacjami pozarządowymi ze swojego terenu i przegrać z partnerstwem z sąsiedniego, zdobywać wspólnie dofinansowanie;
- legitymizacja pomysłów władzy lokalnej.

Warto porównać doświadczenie różnych krajów w zakresie funkcjonowania partnerstw. W II połowie lat 90-tych istniał unijny program wspierający powstanie struktur partnerskich. Powstałe partnerstwa różnią się m.in. stopniem sformalizowania, źródłami finansowania, zakresem zadań.

W Hiszpanii, Wielkiej Brytanii, Danii partnerstwa lokalne są mało sformalizowane. Mają otwartą formułę, różne źródła finansowania oraz szeroki zakres zadań. Oprócz środków publicznych partnerstwa czerpią fundusze od biznesu, gdyż dobrze rozwinięta jest społeczna odpowiedzialność biznesu (*Corporate Social Responsibility*) i *fundraising*.

Bardziej sformalizowane struktury partnerstw znajdziemy w Irlandii, Austrii czy Finlandii. Działają tam tzw. przedsiębiorstwa społeczne, czyli spółki non-profit wspierające głównie osoby zagrożone wykluczeniem społecznym. Mają cały pakiet prawny wspierający ich funkcjonowanie. Finansowanie często pochodzi z grantów centralnych. W przepisach polskich nie wypracowano jeszcze formuły przedsiębiorstwa non-profit. Wprawdzie przepisy

dotyczące spółek nie zakazują działalności nie nastawionej na zysk, lecz podmioty takie nie mają żadnych preferencji ani wsparcia prawnego. Wyjątkiem są spółdzielnie społeczne zaliczane do sektora ekonomii społecznej.

### Barierzy funkcjonowania partnerstw w Polsce:

- brak dobrych wzorców,
- niski poziom doświadczenia partnerów z zakresu zasad współpracy międzysektorowej,
- niewystarczające źródła finansowania powstających partnerstw,
- słaby dostęp do funduszy dla organizacji pozarządowych co stawia ich na stanowisku „słabszego” partnera,
- niski poziom świadomości społeczeństwa o korzyściach ze współpracy partnerskiej,
- skomplikowane procedury powoływania partnerów przez jednostki sektora finansów publicznych,
- brak procedur dla pozostałych sektorów,
- brak unormowań prawnych na temat uprawnień partnerstw,
- zmienione zasady kwalifikowania wydatków w PO KL wprowadzające ograniczenia wydatków na zadanie Zarządzanie projektem,
- skomplikowane procedury realizacji projektów partnerskich.



Wprowadzenie modyfikacji w kierunku ułatwienia prowadzenia projektów partnerskich byłoby z korzyścią dla rozwoju lokalnego i respektowania zasady partnerstwa.

### IV. PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA WSPIERAJĄCE WDRAŻANIE ZASADY PARTNERSTWA

Wprowadzenie modyfikacji w kierunku ułatwienia prowadzenia projektów partnerskich byłoby z korzyścią dla rozwoju lokalnego i respektowania zasady partnerstwa.

▶ **wzmocnienie promocji dobrych praktyk z zakresu realizacji projektów partnerskich** poprzez włączenie tego tematu do szkoleń, materiałów promocyjnych i informacyjnych,

▶ **wprowadzenie dodatkowych zapisów** w postaci nowych form wsparcia trwałych partnerstw w ramach programów operacyjnych. Takie modyfikacje powinny być następnie promowane w ramach dokumentacji konkursowych,

▶ nakierowanie niektórych projektów systemowych na **tworzenie trwałych partnerstw** zajmujących się rozwiązywaniem problemów lokalnych i regionalnych,

▶ samorządy różnych szczebli powinny bardziej zadbać o **warunki do tworzenia partnerstw** na swoim terenie. Mogłyby temu sprzyjać odpowiednio dobrane działania i cele strategii rozwoju,

▶ zasadne byłoby zapisy o konieczności odwołania się do takich strategii we wnioskach o dofinansowanie. Obecnie w niektórych programach np. w PO KL nie ma takiego obowiązku co może spowodować,

że projekty są niezgodne z kierunkami rozwoju lokalnej społeczności i łamią politykę rozwoju lokalnego. Trudno takie przypadki wychwycić na etapie oceny projektu, gdyż eksperci oceniający nie mają narzędzi umożliwiających zbadanie występowania nieprawidłowości,

▶ ułatwieniem byłoby przywrócenie obowiązku wpisu zgodności ze strategiami w części 3.1. wniosku o dofinansowanie projektu (WDP) i wyraźny taki wymóg wynikający z instrukcji wypełniania WDP oraz odpowiednie sformułowanie list sprawdzających dla ekspertów oceniających projekty,

▶ **wprowadzenie dodatkowych punktów za partnerskie podejście**, szczególnie przy ocenie projektów lokalnych, zarówno na szczeblu gminy jak i powiatu,

▶ **organizowanie konkursów i przyznawanie grantów dla partnerów społeczno-gospodarczych** na działania wspierające np. przedsięwzięcia informacyjno-promocyjne lub granty na współpracę między instytucjami,

▶ **konsultowanie dokumentów**, zarówno poprzez strony internetowe, jak również przy okazji konferencji, spotkań, targów, pikników oraz udzielanie informacji zwrotnej odnośnie każdej zgłoszonej uwagi,

▶ **zwiększenie komunikacji nieformalnej** pomiędzy instytucjami zarządzającymi, pośredniczącymi itp. oraz wewnątrz poszczególnych instytucji, oznaczałoby to częstsze stosowanie komunikacji mailowej, telefo-

W II połowie lat 90-tych istniał unijny program wspierający powstanie struktur partnerskich. 

nicznej, tworzenie grup mailingowych, przesyłanie maili do wiadomości do wszystkich członków grupy roboczej, praktykowanie między wydziałami i departamentami spotkań roboczych w przypadku kwestii problemowych,

▶ **stosowanie ankiet oceniających** po konferencjach, spotkaniach, komitetach i podkomitetach monitorujących, badanie potrzeb szkoleniowych członków komitetów i podkomitetów monitorujących,

▶ **współpraca horyzontalna i wertykalna w zakresie wdrażania programów operacyjnych** – konsultowanie przy tworzeniu i realizacji poszczególnych dokumentów, wspólne akcje promocyjne itp.,

Współpraca horyzontalna i wertykalna w zakresie wdrażania programów operacyjnych – konsultowanie przy tworzeniu i realizacji poszczególnych dokumentów, wspólne akcje promocyjne itp.

▶ **praca w ramach grup roboczych i sieci tematycznych**, której celem jest regularna wymiana doświadczeń, wypracowywanie wspólnych rozwiązań. W pracy warto włączać przedstawicieli beneficjentów oraz ekspertów zewnętrznych,

▶ **konsultowanie założeń badania, wniosków i rekomendacji badań ewaluacyjnych** ze wszystkimi przedstawicielami grup zainteresowanych tematem badania,

▶ materiały poszkoleniowe i pokonferencyjne powinny być dostępne dla wszystkich uczestników, dostępne np. w Bazie Wiedzy.



# Polityka Społeczeństwa Informacyjnego

## Opracowanie:

Dominika Janas-Pach

## I. WSTĘP

**Społeczeństwo Informacyjne** to społeczeństwo, w którym technologie informacyjne kreują aspekt kulturowy, polityczny i społeczny, a jego podstawę stanowi wytwarzanie, przetwarzanie oraz dystrybucja informacji.

W ramach jednolitej koncepcji Społeczeństwa Informacyjnego wyodrębnione zostały jego trzy wymiary:

**1. technologiczny** – dotyczący infrastruktury technologicznej, czyli dostępności urządzeń służących gromadzeniu, przetwarzaniu, przechowywaniu i udostępnianiu informacji, liczby kanałów przesyłania danych oraz możliwość łączenia ich w rozmaite konfiguracje;

**2. ekonomiczny** – obejmujący sektor informacyjny, czyli te gałęzie produkcji i usług, które zajmują się wytwarzaniem informacji oraz technik informacyjnych, a także ich dystrybucją. Społeczeństwa informacyjne

charakteryzują się dużym udziałem tych dziedzin gospodarki w PKB;

**3. społeczny** – obejmujący odsetek osób korzystających w pracy, szkole i domu z technologii informatycznych, co jest zbieżne z wysokim poziomem wykształcenia społeczeństwa.

## II. JAK ROZUMIEĆ POLITYKĘ SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

*W Strategii Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego w Polsce do roku 2013 PSI sformułowana została jako „gwałtowny wzrost znaczenia informacji oraz usług świadczonych drogą elektroniczną i tym samym wykorzystania technologii informacyjnych i komunikacyjnych w gospodarce, administracji publicznej (rządowej i samorządowej), a także w życiu codziennym obywateli”.*

Spółeczeństwo Informacyjne to społeczeństwo, w którym to technologie informacyjne kreują aspekt kulturowy, polityczny i społeczny, a jego podstawę stanowi wytwarzanie, przetwarzanie oraz dystrybucja informacji.



Założenia *Strategii Europa 2020*, a zwłaszcza Europejskiej Agencji Cyfrowej nakreślają kierunek pozwalający na maksymalne wykorzystanie ekonomicznego i społecznego potencjału Technologii Informacyjno Komunikacyjnych, a w szczególności Internetu, który stanowi ważny środek działalności gospodarczej i społecznej; służy on pracy, zabawie, komunikacji oraz pozwala na swobodne wyrażanie poglądów. Osiągnięcie założonych wskaźników Agencji przyczyni się do wzrostu innowacyjności, wzrostu gospodarczego oraz poprawy codziennego życia obywateli i przedsiębiorstw.

Założenia *Strategii Europa 2020*, a zwłaszcza Europejskiej Agencji Cyfrowej nakreślają kierunek pozwalający na maksymalne wykorzystanie ekonomicznego i społecznego potencjału Technologii Informacyjno Komunikacyjnych, a w szczególności Internetu, który stanowi ważny środek działalności gospodarczej i społecznej; służy on pracy, zabawie, komunikacji oraz pozwala na swobodne wyrażanie poglądów. Osiągnięcie założonych wskaźników Agencji przyczyni się do wzrostu innowacyjności, wzrostu gospodarczego oraz poprawy codziennego życia obywateli i przedsiębiorstw. Szersze i skuteczniejsze zastosowanie technologii cyfrowych umożliwi Europie zmierzenie się z głównymi stojącymi przed nią wyzwaniami. Dla Europejczyków będzie to oznaczać lepszą jakość życia dzięki lepszej opiece zdrowotnej, bezpieczniejszemu i wydajniejszemu transportowi, czystszyemu środowisku, nowym możliwościom w zakresie mediów oraz łatwiejszemu dostępowi do usług użyteczności publicznej i treści kulturowych.

### III. REALIZACJA POLITYKI SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Na bazie przedstawionych zastosowań zostały wyznaczone te obszary pomocy technicznej, w których polityka społeczeństwa informacyjnego ma lub może mieć jeszcze większe odzwierciedlenie.

Wyznaczone obszary to:

**1. wzmacnianie potencjału administracji**, w ramach którego realizowane są projekty dotyczące m.in. zatrudnienia i podnoszenia

kwalifikacji osób zaangażowanych we wdrażanie programów operacyjnych, zakupu sprzętu komputerowego i oprogramowania;

**2. wzmacnianie procesu zarządzania i wdrażania**, w ramach którego realizowane są projekty dotyczące m.in. wsparcia prac Komitetu Monitorującego, obsługi procedury naboru wniosków o dofinansowanie, wsparcia procesu ewaluacji np. poprzez finansowanie analiz i ekspertyz;

**3. komunikacja i promocja**, w ramach którego realizowane są projekty szkoleniowe dla beneficjentów oraz projekty z zakresu informacji i promocji (w tym przede wszystkim utworzenie i utrzymanie stron i serwisów internetowych dotyczących programu, przeprowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnych, przygotowanie i upowszechnianie publikacji oraz innych materiałów promocyjnych i informacyjnych).

### IV. PRZYKŁADOWE ROZWIĄZANIA WSPIERAJĄCE WDRAŻANIE POLITYKI SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

**1.** wprowadzenie „zaktadek” dotyczących pomocy technicznej dla zasobów Bazy Wiedzy poszczególnych osi priorytetowych,

**2.** użytkowanie wewnętrznej sieci Intranet w obrębie departamentu,

**3.** elektroniczny obieg dokumentów,

**4.** używanie **komunikatorów internetowych** umożliwiających wygodną komuni-



### Podnoszenie wiedzy i świadomości wśród beneficjentów w zakresie wykorzystania technik informacyjnych i wykorzystania Internetu- spotkania informacyjno-promocyjne

kację pomiędzy użytkownikami Internetu w poszczególnych wydziałach. Poza wymianą informacji tekstowych umożliwiają prowadzenie rozmów głosowych lub wideo oraz przesyłanie plików,

**5.** udostępnianie informacji przez pracowników poszczególnych wydziałów na wewnętrznych dyskach twardej,

**6.** dostosowywanie stron internetowych Instytucji Zarządzających dla osób niewidomych/niedowidzących poprzez:

▶ wprowadzenie możliwości zmiany wielkości czcionki,

▶ odpowiednią kolorystykę witryny, w tym kolorystykę i kształt liter - litery kolorem nie mogą się zlewać z tłem, powinny być wyraźne,

▶ stosowanie narzędzi komunikacji z administratorem strony oprócz tradycyjnego forum lub formularzy kontaktowych będących często nie do użytku dla osób niedowidzących, a tym bardziej niewidomych, można udostępnić komunikatory umożliwiające prowadzenie rozmowy np. Skype, lub inne,

▶ stosowanie technologii CSS,

▶ stosowanie syntezy mowy np. IVO-NA 2, który razem z programem IVONA Reader i screenreader NVDA tworzą Pakiet Rehabilitacyjny IVONA, umożliwiający wydawanie poleceń głosem oraz aktywne korzystanie z zasobów globalnej sieci, czyli np. słuchanie książek, artykułów, prowadzenie elektronicznej korespondencji, a także do odczytywania zawartości ekranu,

**7.** zakup wysokiej jakości sprzętu komputerowego wraz z oprogramowaniem oraz sprzętu telekomunikacyjnego i audiowizualnego,

**8.** systematyczne podnoszenie kwalifikacji pracowników w zakresie narzędzi informacyjnych ich zastosowania w pracy,

**9.** podnoszenie kwalifikacji pracowników poprzez zapewnienie im dostępu do różnych form dokształcania (m. in. studia podyplomowe, konferencje, staże, seminaria, szkolenia, kursy),

**10.** szkolenia na platformach e-learningowych,

**11.** podnoszenie wiedzy i świadomości wśród beneficjentów w zakresie wykorzystania technik informacyjnych i wykorzystania Internetu- spotkania informacyjno-promocyjne,

**12.** wdrażanie numerów interwencyjnych służących do powiadamiania o obraźliwych lub szkodliwych treściach internetowych,

**13.** organizowanie kampanii uświadamiających nt. bezpieczeństwa dzieci w Internecie, oferowanie szkołom kursów bezpiecznego korzystania z Internetu oraz zachęcanie dostawców usług internetowych do wdrażania środków w zakresie samoregulacji dotyczących bezpieczeństwa dzieci w Internecie - kampanie ogólnopolskie,

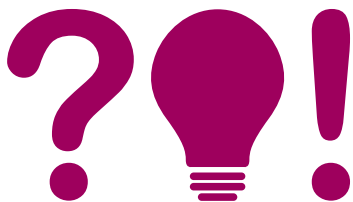
**14.** promowanie etyki wykorzystywania narzędzi informacyjnych i komunikacyjnych - kampanie ogólnopolskie,

Wykorzystanie portali społecznościowych do promocji oraz przekazywania skompensowanych użytecznych informacji dla odbiorcy,



- 15.** organizowanie kampanii informacyjnych i promocyjnych w zakresie wykorzystania środków pochodzących z programów operacyjnych w zakresie zwalczania wykluczenia cyfrowego, np. w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka Działanie 8.3 - Przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu - eInclusion Społeczeństwo informacyjne - zwiększanie innowacyjności gospodarki,
- 16.** elektroniczna rekrutacja pracowników na szkolenia - wpływająca na oszczędność czasu i papieru,
- 17.** elektroniczna rekrutacja uczestników konferencji,
- 18.** przekazywanie materiałów szkoleniowych na nośnikach elektronicznych (pendrive, płytach CD) zamiast wersji papierowej. Podczas szkolenia materiały prezentowane są przy pomocy rzutnika, otrzymane materiały uczestnik może odtwarzać w domu,
- 19.** cyfryzacja opracowanych podręczników i zamieszczanie publikacji na stronie www,
- 20.** elektroniczne (anonimowe) badania poziomu satysfakcji pracowników z wykonywanej pracy, służące m.in. zwalczania wypalenia zawodowego,
- 21.** telekonferencje jako możliwość udziału w spotkaniu na odległość,
- 22.** transmisje konferencji, spotkań i szkoleń przy wykorzystaniu mediów strumieniowych (live streaming),
- 23.** wykorzystanie portali społecznościowych do promocji oraz przekazywania skompensowanych użytecznych informacji dla odbiorcy, służące upowszechnianiu informacji na temat możliwości ubiegania się o dofinansowanie w ramach programów operacyjnych wśród potencjalnych beneficjentów oraz służące informowaniu opinii publicznej o zaangażowaniu środków Unii Europejskiej w rozwój kraju/województwa (MRR i EFS na Facebooku-u),
- 24.** tworzenie na serwerze bazy zarejestrowanych danych multimedialnych (spotkań, konferencji), która umożliwi odtwarzanie pokazów multimedialnych w dowolnie wybranym momencie (on demand streaming).





# Polityka Innowacyjności i Współpraca Międzynarodowa

## ► Opracowanie:

Dominika Janas-Pach

## I. WSTĘP

Innowacyjność to nowatorskie i konkurencyjne przedsięwzięcia w stosunku do tych obecnie stosowanych na rynku krajowym czy międzynarodowym. Innowacyjność w administracji natomiast może oznaczać „jej gotowość i zdolność do tworzenia, przyswajania i wdrażania rozwiązań, mogących przyczynić się do usprawnienia jej działań, tj. zarówno wewnętrzne procesy odbywające się w administracji jak i te, które mają miejsce na styku administracji i społeczeństwa”.

Aby innowacyjne rozwiązania mogły być z sukcesem wdrażane, muszą one wynikać z analiz obszarów, w których powinny się znaleźć oraz uwzględnić charakter i otoczenie instytucji. Nie zawsze jest to łatwe i oczywiste. Poniżej wyznaczone zostały bariery, które blokują wprowadzanie nieszablonowych koncepcji oraz praktyczne podejścia i wskazówki, które przyczynią się kreowania innowacyjnej administracji.

*Aby innowacyjne rozwiązania mogły być z sukcesem wdrażane, muszą one wynikać z analiz obszarów, w których powinny się znaleźć oraz uwzględnić charakter i otoczenie instytucji.*

## Bariery rozwoju innowacji w administracji

- 1.** Rozwój nowych pomysłów jest hamowany przez obawę pracowników przed wychodzeniem z innowacyjnymi ideami poza komórkę, w której pracują, obawa przed krytyką osób zarządzających;
- 2.** Długie procedury wdrażania prekursorskich rozwiązań – w momencie wprowadzenia ich do użytku, nie są już tak bardzo nowatorskie jakby się to wydawało na etapie ich kreowania;
- 3.** Ograniczona ilość środków pieniężnych do wykorzystania na innowacyjne rozwiązania, które w większości przypadków są kosztowne;
- 4.** Niski poziom zrozumienia potrzeby innowacji oraz obawa przed popełnieniem błędów.



Innowacyjność to nowatorskie i konkurencyjne przedsięwzięcia w stosunku do tych obecnie stosowanych na rynku krajowym czy międzynarodowym.



## II. INNOWACYJNE PODEJŚCIA W ADMINISTRACJI

**1. telepraca** - zwykle kojarzona tylko z zastosowaniem wśród pracowników przedsiębiorstw, może znaleźć również zastosowanie wśród pracowników administracji jak ma to miejsce np. w instytucji zarządzającej lubelskim RPO, gdzie osoby zatrudnione w wydziale kontroli sporządzają raporty pokontrolne poza tradycyjnym miejscem zatrudnienia, a dostarczają je do pracodawcy za pomocą środków komunikacji elektronicznej. Następnie koszty pracy są zwracane pracownikowi na podstawie przedstawionych wyliczeń,

*Duża rola spoczywa na kierownikach wydziałów, którzy jako managerowie zespołów powinni myśleć twórczo i rozwojowo oraz wykazać się umiejętnościami organizacyjnymi;*

**2. bieżący zdalny dostęp do własnej skrzynki mailowej** - zalogowanie się z dowolnego miejsca i komputera, niezbędny w przypadku telepracy, ale i również w przypadku delegacji i wyjazdów pracowników,

**3. wprowadzanie takich bodźców i mechanizmów**, które motywowałyby pracowników do wykazywania większej aktywności w zakresie innowacji, a zarazem pozwalałyby na sprawniejsze wychwytywanie ich pomysłów. Duża rola spoczywa na kierownikach wydziałów, którzy jako managerowie zespołów powinni myśleć twórczo i rozwojowo oraz wykazać się umiejętnościami organizacyjnymi,

**4. tworzenie międzydepartamentowych grup tematycznych**, których członkowie otrzymują na skrzynkę mailową informacje z interesującego tematu. Ogranicza to po-

szukiwanie tego samego materiału w sieci przez kilka osób, pozwala przeglądać artykuły z jednego tematu jak również ułatwia współpracę pomiędzy departamentami,

**5. wymiana dobrych praktyk za pomocą galerii i map projektów/dotacji** - oprócz wizualizacji projektu (miękkiego lub twardego) powinien być przedstawiony pełny opis przedsięwzięcia, np. liczba uczestników, przeprowadzone działania, kwoty dofinansowania, cele i założenia projektu, możliwość nawiązania kontaktu z koordynatorem projektu. Dotychczas stosowane mapy projektów/dotacji: <http://www.projekty.efs.gov.pl> oraz <http://www.mapadotacji.gov.pl>,

**6. tworzenie wspólnych dysków** dla pracowników obszarów pomocy technicznej w ramach poszczególnych programów, które to usprawnią współpracę między wydziałami poszczególnych Instytucji Zarządzających,

**7. wykorzystanie komunikatorów** dla usprawnienia wymiany informacji pomiędzy wydziałami pomocy technicznej poszczególnych Instytucji Zarządzających,

**8. udostępnianie posiadanych zasobów** wypracowanych w ramach funduszy unijnych szerszemu gronu odbiorców: filmy, audycje radiowe, badania naukowe, czy podręczniki,

**9. stosowanie crowdsourcingu** czyli pozyskiwania wiedzy, pomysłów i inspiracji „z tłumu”, może znaleźć zastosowanie np. w przypadku konsultacji społecznych,



Strategia Europa 2020 przedstawia wizję, plan, jasny podział zadań oraz solidne procedury monitorowania procesu innowacji UE.

### 10. ograniczenie procedur,

**11. połączenie wewnętrznych Intranetów każdego z ministerstw** i budowa bazy kompetencji, tak aby wiadomo było, kto w danym resorcie zajmuje się konkretnym problemem i jak z tą osobą należy się skontaktować.

*Strategia Europa 2020* w ramach jednej z siedmiu flagowych inicjatyw „Unia Innowacji” przedstawia wizję, plan, jasny podział zadań oraz solidne procedury monitorowania procesu innowacji UE. Proponuje również nowe podejście do innowacji w postaci **europejskich partnerstw innowacji**, które:

▷ będą **odpowiadały na wyzwania, koncentrując się na społecznych korzyściach** i szybkiej modernizacji powiązanych sektorów i rynków; będą wychodziły poza technologiczny punkt widzenia obecnych instrumentów, takich jak wspólne inicjatywy technologiczne,

▷ będą działały **w całym łańcuchu badań i innowacji**; łącząc wszystkie istotne podmioty na poziomie unijnym, krajowym i regionalnym w celu: (i) zwiększenia wysiłków związanych z badaniami i rozwojem, (ii) koordynacji inwestycji w projekty demonstracyjne i pilotażowe, (iii) przewidywania i przyspieszenia wszelkich niezbędnych regulacji i standardów oraz (iv) zwiększania popytu, w szczególności poprzez lepszą koordynację zamówień publicznych, co zagwarantuje, że wszelkie przetomowe produkty lub usługi będą szybciej wprowadzane na rynek,

▷ będą **organizowały, upraszczały i lepiej koordynowały istniejące instrumenty i inicjatywy, uzupełniając je w razie potrzeby nowymi działaniami. Powinno to ułatwić** partnerom współpracę i osiągnięcie lepszych i szybszych rezultatów w porównaniu ze stanem obecnym.

Partnerstwa będą miały kluczowe znaczenia dla współpracy międzynarodowej i umożliwią lepsze wykorzystanie doświadczeń i wiedzy zagranicznych partnerów a także przetestowanie i udoskonalenie istniejących w ich krajach materiałów i metod oraz dadzą pole do wspólnego opracowania nowych produktów i rozwiązań.

### III. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

W ramach współpracy międzynarodowej rozwijać można następujące narzędzia:

**1. organizowanie celowych wizyt studyjnych** umożliwiających wymianę doświadczeń, dobrych praktyk oraz wspólne omawianie problemów związanych z wdrażaniem funduszy europejskich. Wizyty studyjne mogą być organizowane przez specjalizujące się w tym firmy zewnętrzne, gromadzące wokół siebie przedstawicieli różnych sektorów,

**2. wymiany międzynarodowe pracowników** nie tylko w ramach projektów współfinansowanych ze środków zewnętrznych,

**3. tworzenie platform zawierających dobre praktyki** poszczególnych funduszy i programów,

Partnerstwa będą miały kluczowe znaczenia dla współpracy międzynarodowej i umożliwią lepsze wykorzystanie doświadczeń i wiedzy zagranicznych partnerów. 

**4. tworzenie platform kojarzących partnerów** w zakresie różnych przedsięwzięć i rozwiązań,

**5.** stymulowanie **partnerstwa zagranicznego** na różnych szczeblach,

**6. organizowanie tematycznych paneli dyskusyjnych** z udziałem przedstawicieli różnych krajów,

**7.** akcentowanie w ramach przygotowanych dokumentów strategicznych, zwłaszcza związanych z nowym okresem programowania na konieczność współpracy transgranicznej i międzyregionalnej,

**8. działania promocyjno-informacyjne w celu angażowania młodzieży** do pracy w ramach programów międzynarodowych jak Młodzież w działaniu: Akcja 1. Młodzież dla Europy lub Akcja 3. Młodzież w Świecie lub Młodzież w drodze,

**9. wizyty robocze.**